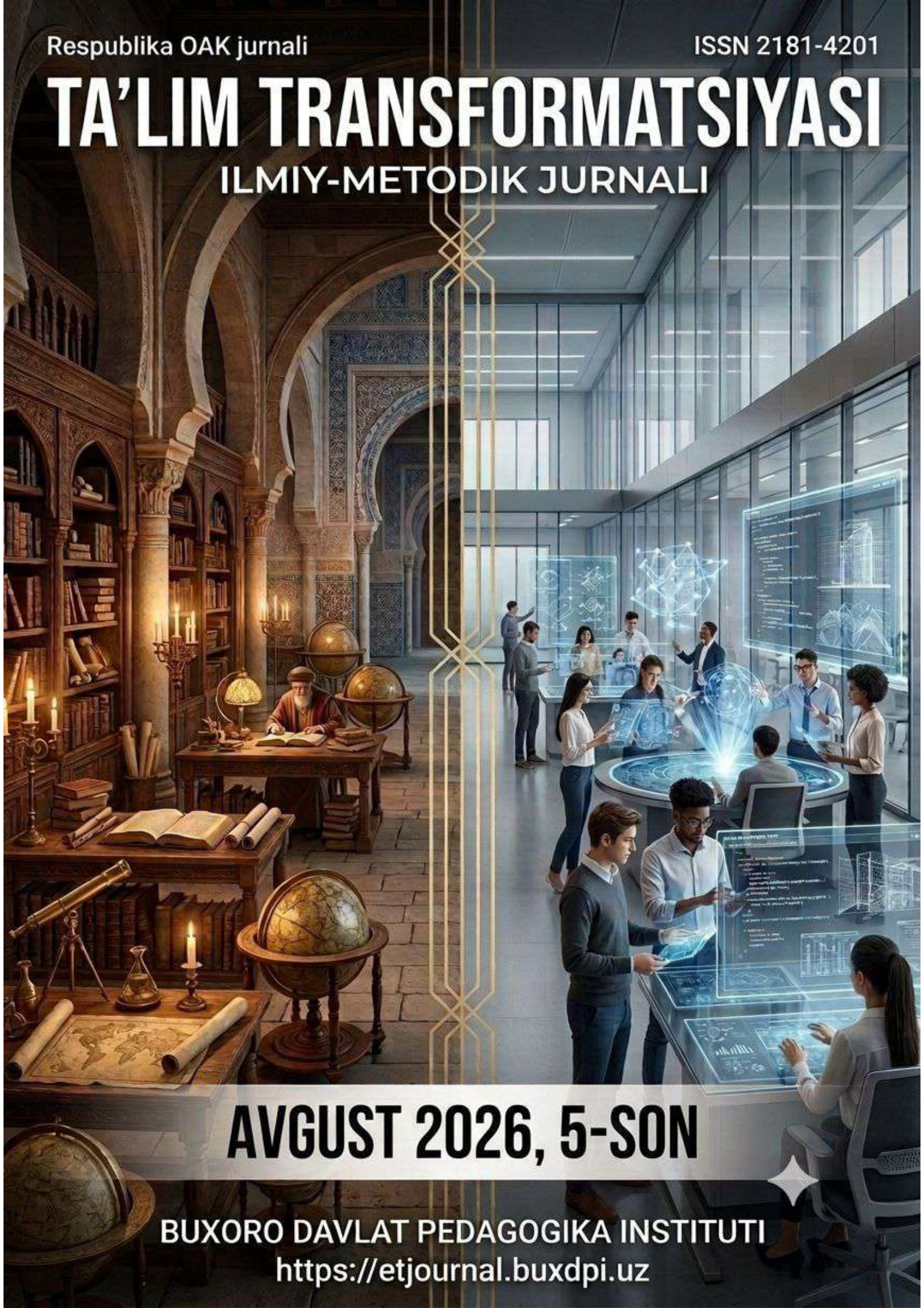

Respublika OAK jurnali

ISSN 2181-4201

TA'LIM TRANSFORMATSIYASI

ILMIY-METODIK JURNALI

AVGUST 2026, 5-SON

BUXORO DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI
<https://etjournal.buxdpi.uz>

BUXORO DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

TA'LIM TRANSFORMATSIYASI

ILMIY – METODIK JURNAL

№. 5

BUXORO – 2026

DIFFERENSIAL YONDASHUV ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA TASVIRIY SAN'AT KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLOGIK- PEDAGOGIK ASOSLARI

Bozorova Hamida Shukrilloevna,

Tasviriy san'at fani o'qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur tezisda boshlang'ich sinf o'quvchilarida tasviriy san'at ko'nikmalarini shakllantirishda differensial yondashuvning psixologik-pedagogik imkoniyatlari tahlil qilinadi. Tasviriy san'at darslarida o'quvchilarning individual qobiliyati, idroki, tasavvuri, ijodiy tafakkuri, ranglarni his etishi va amaliy ko'nikmalaridagi farqlarni hisobga olish zarurati asoslanadi. Differensial yondashuv asosida o'quvchilarning tayyorgarlik darajasiga mos topshiriqlarni ishlab chiqish, ularning mustaqil va ijodiy faoliyatini rivojlantirish hamda individual rivojlanish trayektoriyasini shakllantirish imkoniyatlari yoritiladi.

Kalit so'zlar: differensial yondashuv, boshlang'ich ta'lim, tasviriy san'at, tasviriy ko'nikma, individual rivojlanish, ijodiy tafakkur, tasavvur, idrok, pedagogik diagnostika.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ НАВЫКОВ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА У УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ НА ОСНОВЕ ДИФФЕРЕНЦИРОВАННОГО ПОДХОДА

Бозорова Хамида Шукриллоевна,

Учитель изобразительного искусства

Аннотация. В данной работе анализируются психолого-педагогические возможности дифференцированного подхода к формированию навыков изобразительного искусства у учащихся начальных классов. Обосновывается необходимость учета индивидуальных способностей, восприятия, воображения, творческого мышления, чувства цвета и практических навыков учащихся на уроках изобразительного искусства. Раскрываются возможности разработки заданий, соответствующих уровню подготовленности учащихся, развития их самостоятельной и творческой деятельности, а также формирования индивидуальной траектории развития на основе дифференцированного подхода.

Ключевые слова: дифференцированный подход, начальное образование, изобразительное искусство, изобразительные навыки, индивидуальное развитие, творческое мышление, воображение, восприятие, педагогическая диагностика.

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL FOUNDATIONS OF DEVELOPING VISUAL ARTS SKILLS IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS BASED ON A DIFFERENTIATED APPROACH

Bozorova Hamida Shukrilloevna,

Visual Arts Teacher

Abstract. This thesis analyzes the psychological and pedagogical potential of a differentiated approach to developing visual arts skills among primary school students. It substantiates the necessity of taking into account individual differences in students' abilities, perception, imagination, creative thinking, sensitivity to colors, and practical skills in visual arts lessons. The study highlights the possibilities of developing tasks that correspond to students' levels of preparedness, fostering their independent and creative activities, and establishing individual development trajectories through a differentiated approach.

Keywords: differentiated approach, primary education, visual arts, visual arts skills, individual development, creative thinking, imagination, perception, pedagogical diagnostics.

Kirish. Bugungi kunda boshlang'ich ta'lim jarayonida o'quvchining individual imkoniyatlarini hisobga olish, uning ijodiy salohiyatini rivojlantirish va ta'lim samaradorligini

oshirish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, tasviriy san’at darslarida o’quvchilarning qobiliyati, tasavvuri, rang va shakllarni idrok etishi, mayda motorikasi hamda ijodiy fikrlash darajasi bir-biridan farq qiladi. Shu sababli barcha o’quvchilarga bir xil mazmun va murakkablikdagi topshiriqlarni berish ularning individual ehtiyojlarini to’liq qondira olmaydi.

Bizning fikrimizcha, bunday sharoitda differensial yondashuvdan foydalanish tasviriy san’at ta’limining mazmun va jarayonini o’quvchining real imkoniyatlariga moslashtirishga yordam beradi. Mazkur yondashuv orqali o’quvchining boshlang’ich tayyorgarligi aniqlanadi, unga mos topshiriq belgilanadi va keyingi rivojlanish bosqichiga o’tishi uchun zarur pedagogik sharoit yaratiladi.

Asosiy qism. Boshlang’ich sinf o’quvchilarida tasviriy san’at ko’nikmalarining shakllanishi birinchi navbatda psixologik jarayonlar bilan uzviy bog’liq. O’quvchining predmetni ko’rish va idrok etishi, uning shakli, rangi, hajmi va fazodagi joylashuvini anglay olishi tasviriy faoliyatning dastlabki asosini tashkil etadi. Shu bilan birga, tasavvur va obrazli tafakkur rivojlangan sari o’quvchining mavjud obrazlarni mustaqil qayta ishlashi va yangi badiiy obrazlar yaratish imkoniyati kengayadi. Tasviriy san’at darslarida o’quvchining psixologik imkoniyatlarini hisobga olish uning topshiriqni bajarishdagi faolligiga ham ta’sir ko’rsatadi. Juda murakkab topshiriq o’quvchida ishonchsizlikni yuzaga keltirishi, haddan tashqari sodda topshiriq esa uning ijodiy qiziqishini pasaytirishi mumkin. Shuning uchun topshiriq murakkabligini o’quvchining mavjud tayyorgarlik darajasiga moslashtirish muhimdir.

Pedagogik nuqtayi nazardan differensial yondashuv o’quvchilar o’rtasidagi individual farqlarni aniqlash va shu asosda ta’lim mazmunini moslashtirishni nazarda tutadi. Biz taklif etayotgan yondashuvda dastlab pedagogik diagnostika orqali o’quvchilarning tasviriy faoliyatga oid boshlang’ich ko’nikmalari aniqlanadi. Natijalar asosida o’quvchilar uchun turli darajadagi topshiriqlar belgilanadi.

Tadqiqotimizda tasviriy san’at ko’nikmalarini shakllantirish uchun uch bosqichli topshiriqlar tizimini qo’llash maqsadga muvofiq deb hisoblanadi.

Birinchi bosqichda o’quvchilarga reproduktiv xarakterdagi topshiriqlar beriladi. Bunda tayyor namunalar, geometrik shakllar yoki o’qituvchi ko’rsatmasidan foydalanish orqali oddiy tasviriy amallar bajariladi. Mazkur bosqich tasviriy faoliyatga oid dastlabki ko’nikmalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Ikkinchi bosqichda produktiv xarakterdagi topshiriqlardan foydalaniladi. O’quvchiga ma’lum mavzu, kompozitsion yo’nalish yoki umumiy shart beriladi, biroq tasvirni joylashtirish, ranglarni tanlash va ayrim elementlarni ifodalashda mustaqillik talab qilinadi.

Uchinchi bosqich ijodiy xarakterga ega bo’lib, o’quvchidan berilgan mavzu asosida mustaqil badiiy yechim yaratish talab etiladi. Bu bosqichda o’quvchining tasavvuri, ijodiy tafakkuri, mustaqil qaror qabul qilishi va individual badiiy ifoda imkoniyatlari namoyon bo’ladi.

Mazkur tizimning muhim jihati shundaki, o’quvchilarni qat’iy guruhlarga ajratish emas, balki ularning rivojlanish dinamikasini kuzatib borish va zarur hollarda topshiriq darajasini o’zgartirish ko’zda tutiladi. Differensial yondashuvni tashkil etishda biz quyidagi uzviy pedagogik siklni samarali deb hisoblaymiz: diagnostika, pedagogik tahlil, differensial loyihalash, amaliy faoliyat, refleksiya, qayta diagnostika hamda individual rivojlanish trayektoriyasini yangilash. Mazkur sikl o’quvchilarning individual imkoniyatlarini muntazam aniqlash, ularga mos pedagogik sharoit va topshiriqlarni belgilash, natijalarni tahlil qilish hamda keyingi ta’lim bosqichlarini individuallashtirish imkonini beradi.

Ushbu jarayonda diagnostika o’quvchining dastlabki imkoniyatlarini aniqlashga, pedagogik tahlil esa mavjud natijalarni baholashga xizmat qiladi. Differensial loyihalash bosqichida o’quvchiga mos topshiriq va metodlar belgilanadi. Amaliy faoliyat jarayonida o’quvchi o’z imkoniyatlariga mos vazifani bajaradi. Refleksiya orqali bajarilgan ish tahlil qilinadi. Qayta diagnostika esa o’quvchining rivojlanish darajasini aniqlash va keyingi ta’limiy vazifalarni belgilash imkonini beradi.

Bizningcha, ushbu modelning asosiy metodologik tamoyili “umumiy maqsad – individual pedagogik yo‘l – bosqichma-bosqich rivojlanish – umumiy kompetensiyaviy natija” tarzida ifodalanishi mumkin. Ya’ni barcha o‘quvchilar uchun umumiy ta’limiy maqsad saqlangan holda, unga erishish yo‘llari o‘quvchining individual imkoniyatlariga moslashtiriladi.

Xulosa. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida tasviriy san’at ko‘nikmalarini shakllantirishda differensial yondashuvdan foydalanish ta’lim jarayonining individual yo‘naltirilganligini kuchaytiradi. O‘quvchilarning psixologik xususiyatlari, tayyorgarlik darajasi va ijodiy imkoniyatlarini hisobga olish ularning tasviriy faoliyatga qiziqishini oshirish, mustaqilligini rivojlantirish va ijodiy salohiyatini ro‘yobga chiqarish uchun pedagogik imkoniyat yaratadi.

Taklif etilayotgan uch bosqichli topshiriqlar tizimi hamda diagnostika, pedagogik tahlil, differensial loyihalash, amaliy faoliyat va refleksiyaga asoslangan pedagogik sikl tasviriy san’at darslarini o‘quvchilarning individual imkoniyatlariga mos tashkil etishga xizmat qiladi. Shu jihatdan differensial yondashuvni boshlang‘ich sinf tasviriy san’at ta’limining samaradorligini oshiruvchi pedagogik mexanizm sifatida takomillashtirish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Komenskiy Ya.A. Buyuk didaktika. – Toshkent: O‘qituvchi, 1975.
2. Vygotskiy L.S. Pedagogik psixologiya. – Moskva: Pedagogika, 1991.
3. Davletshin M.G. Yosh davrlari va pedagogik psixologiya. – Toshkent: O‘qituvchi, 1994.
4. Hasanboyev J., To‘raqulov X., Haydarov M., Hasanboyeva O. Pedagogika. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2011.
5. Azizxo‘jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2006.

MUNDARIJA

PEDAGOGIKA , PSIXOLOGIYA VA METODIKA	
AKMEOLOGIK YONDASHUV ASOSIDA TALABALARNING INDIVIDUAL JISMONIY YUKLAMALARINI OPTIMALLASHTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH Mansurov Olimjon Odil o'g'li	4
CHUQURLASHTIRILGAN IXTISOSLIK BOSQICHIDA UZOQ MASOFAGA YUGURUVCHILARNING MASHG'ULOT JARAYONINI BOSHQARISH MUAMMOLARI Sirojev Shoxrux Fayzullo o'g'li	11
CHAQIRIQQACHA HARBIY TA'LIM DIDAKTIKASIDA TARBIYALASHNING ASOSIY YO'NALISHLARI Bozorov Aziz Abloqulovich	16
DIFFERENSIAL YONDASHUV ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA TASVIRIY SAN'AT KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK ASOSLARI Bozorova Hamida Shukrilloyevna	23
CHIZMACHILIK FANINI SUN'IIY INTELLEKTDAN FOYDALANIB O'QITISHNI RIVOJLANTIRISH METODIKASI Omonova Rayxon	26
JISMONIY TARBIYA DARSLARIDA REGBI ELEMENTLARIDAN FOYDALANISH ORQALI TALABALARNING HARAKAT KOORDINATSIYASINI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYASI E.E. Jumayev	31
JISMONIY MADANIYAT YO'NALISHI TALABALARIGA KURASH TEXNIK HARAKATLARINI O'RGATISHNING UYG'UNLASHTIRILGAN METODIK MODEL G'ulomov Nasillo Baxshullo o'g'li	34
BO'LAJAK PEDAGOGLARDA HUQUQIY KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISH MEZONLARI VA INDIKATORLARI Mirzayev Toxirjon Turg'unovich	43
ISSIQ IQLIMDA MASHG'ULOT YUKLAMASINI RPE VA YURAK URISH CHASTOTASI YORDAMIDA BAHOLASH I.I. Saidov	55
IMOM ABU HOMID G'AZZOLIY QARASHLARI ASOSIDA FARZAND TARBIYASINING METODOLOGIK VA NAZARIY ASOSLARINI TADQIQ ETISH Isoqova Gulnoz Ulug'bek qizi	61
RAQAMLI MONITORING VOSITALARI ORQALI YOSH KURASHCHILAR YUKLAMASINI OPTIMALLASHTIRISH Karim Mahramov	67

TALABALARNING REFLEKSIV KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISHNING MAVJUD HOLATI Jumayeva Azizabonu Mo'min qizi	74
IQTIDORLI O'QUVCHILAR BILAN ISHLASHGA DOIR TAJRIBALAR Kattaqulova Nozbibi Shokir qizi	82
MINIATYURA SAN'ATIDA AN'ANAVIY VA ZAMONAVIY TASVIRIY VOSITALARNING UYG'UNLIGI Nozimova Muhabbat Akram qizi	85
DIGITAL TECHNOLOGY FOR L2 LISTENING DEVELOPMENT: CALL, MALL, CAPTIONS, VR, AND AI Juraboeva Nigina Olimjon kizi	95
ISSIQ IQLIM SHAROITIDA GIDRATATSIYA TARTIBINING YOSH YENGIL ATLETIKACHILARNING FUNKSIONAL HOLATI VA JISMONIY ISH QOBILIYATIGA TA'SIRI Nuriddinov Axrorjon Bahodir o'g'li	99
GANDBOLCHI TALABA QIZLARDA JISMONIY SIFATLARNI RIVOJLANTIRISHDA BOSQICHMA-BOSQICH YUKLAMA BERISH METODIKASI Dilnoza I. Yarasheva	105
OLIY TA'LIM MUASSASALARI TALABALARIGA BOSQON ULOQTIRISH TEXNIKASINI O'RGATISHNING PEDAGOGIK VA METODIK ASOSLARI Sarvinoz Iskandar qizi	111
GIMNASTIKA VOSITALARI ORQALI BO'LAJAK JISMONIY MADANIYAT O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI Saidova Mahbuba Ayubovna	118
BOSHLANG'ICH TAYYORLOV GURUHIDAGI SPORT GIMNASTIKACHILARDA MOSLASHUVCHANLIKNI RIVOJLANTIRISH METODIKASINING SAMARADORLIGI Sayfiyev Hikmatullo Xayrulloevich	127
THE APPLICATION OF THE PEDAGOGICAL CONCEPT OF JADID SCHOOLS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS AS A PEDAGOGICAL PROBLEM Shamsullayeva Ruxsatoy Sunnatullayevna	134
MULTIMEDIA VOSITALARI ASOSIDA TALABALARNING MUSTAQIL FIKRLASH KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI Toshova To'ygul Amin qizi	141
INKLYUZIV TA'LIM MUHITIDA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING HAYOTIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK MEKANIZMLARI Urunova Dilafr'o'z Muzafarovna	145
МАКТАБ КЛАСТЕРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ИННОВАЦИОН, КОМПЕТЕНЦИАВИЙ ВА РЕСУРСЛАРГА АСОСЛАНГАН ЁНДАШУВЛАР Максуда Умаровна Бадалова	153
ЭВОЛЮЦИЯ ПОНЯТИЯ «КОММУНИКАТИВНАЯ	158

КОМПЕТЕНЦИЯ» В ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ТЕОРИИ: ОТ ЯЗЫКОВОГО ЗНАНИЯ К ИНТЕГРАТИВНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ХАРАКТЕРИСТИКЕ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ Нуруллаева Гузал Анваровна	
FILOLOGIYA FANLARI	
ОТ ПЕРЕЖИВАНИЯ К СМЫСЛУ: АВТОРСКАЯ МЕТОДИКА ИНТЕРПРЕТАЦИОННОГО ОСВОЕНИЯ ПОЭЗИИ А. АХМАТОВОЙ В ПРОЦЕССЕ ЯЗЫКОВОГО И ЛИЧНОСТНОГО РАЗВИТИЯ УЧАЩИХСЯ Жабборова Гулчехра Жобировна	168
NUTQIY AKTNI TADQIQ ETISHNING LINGVOPRAGMATIK VA ANTROPOSENTRIK MEZONLARI Akramova Surayo Renatovna	174
TILNI O'RGANISH JARAYONIDA SUN'IY INTELLEKTNING KALIT JIHATLARI VA UNDAN SAMARALI FOYDALANISH STRATEGIYALARI: RAQAMLI DAVR TILSHUNOSLIGINING YANGI UFQLARI Boymurodova Nishona Yunus qizi	178
IMOM G'AZZOLIY ASARLARIDA "ILM" KONSEPTINING LINGVOKOGNITIV TALQINI Barnoyeva Zarina Sayfiddinovna	184
ПУТЬ К СМЫСЛУ ЧЕРЕЗ СИМВОЛ: АВТОРСКАЯ МЕТОДОЛОГИЯ ПРЕПОДАВАНИЯ ТВОРЧЕСТВА А. БЛОКА В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ЛИТЕРАТУРНОГО ОБРАЗОВАНИЯ Жабборова Гулчехра Жобировна	189
INGLIZ XALQ ERTAKLARI LINGVOMADANIY-DIDAKTIK MIKROKORPUSINI SHAKLLANTIRISH: TANLASH MEZONLARI VA ANNOTATSIYA MODELI Djabbarova Feruza Azamovna	194
JOMIY VA NAVOIY IDIOSTILIDA "LA'L" KONSEPTI VA UNING METAFORIK XUSUSIYATLARI Tavakkal Choriyev	200
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI ADAPTIV TOPSHIRIQLARNING TALABALAR KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDAGI O'RNI Shabonova Shaxnoza Baxriddinovna	213
ANIQ VA TABIIY FANLAR	
BO'LAJAK BIOLOGIYA O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHGA QO'YILADIGAN ZAMONAVIY TALABLAR Hamdamova Nozima Mukimovna	218
GRAFIK SAVODXONLIKNI BAHOLASHDA ANIMATSION DIAGNOSTIKA VOSITALAR Xo'janiyozov Shokir Rustamovich	225